

Appendiks E. Om Den kristne kulturarv

Den kristne kulturarv – Humanistisk Samfund

Responsum om “den kristne kulturarv” i relation til Danmarks Radios (nye) formålsbestemmelse

Det er påfaldende, at det i den nuværende – og snart udtjente – formålsbeskrivelse for Danmarks Radio (herefter DR) hedder, at DR specielt skal formidle “den kristne kulturarv”.

Denne formulering er problematisk, eftersom det er uklart, hvad der ligger i den. Mange vil hævde, at det siger sig selv, idet de straks tænker på ideerne om næstekærlighed, sekularisering, menneskers lighed, menneskerettighederne, demokratiet, rationel videnskab og sondringen mellem religion og politik. Nedenstående korte overblik vil imidlertid vise, at hovedparten af den arv, som vi tror er kristen, kommer fra andre kilder. Samtidig vil der nedenfor blive set nærmere på nogle af disse værdiers baggrund. Denne nærmere undersøgelse bekræfter til fulde, at de ikke skyldes kristendommen.

Det vigtigste argument imod påstanden om den kristne arvs betydning er, at alle de anførte værdier først opstod længe efter kristendommens tilblivelse. Det skete nemlig for hver enkelt værdis vedkommende først, da tiden var moden, dvs. da de virkelige historiske forudsætninger og omstændigheder var til stede. Dersom kristendommen virkelig havde været den vigtigste historiske årsag til disse værdier, så måtte de vel være opstået, da kristendommen i 313 af kejser Konstantin Den Store (305-337) var blevet legaliseret efter gradvist at være blevet kejserens foretrukne religion, eller senest efter at kristendommen i 391 af kejser Theodosius Den Store (379-391) havde fået status som den eneste tilladte religion i Romerriget. Men som bekendt opstod disse goder ikke i 300-tallet, men først langt senere, nemlig i løbet af de sidste ca. 500 år, nærmere bestemt i renæssancen og oplysningstiden, da tiden var blevet moden til at acceptere disse værdier.

Lad os først se på næstekærlighedsbuddet, som er anden del af det såkaldte dobbelte kærlighedsbud, som vi finder i Matthæusevangeliet 22, 39. Dette bud om kærlighed til næsten anser mange i Danmark for intet mindre end kristendommens kronjuvel. Dette bud forekommer imidlertid også i næsten alle andre kulturer og religioner, fx i buddhismen længe før Jesus, mens det i jødedommen er blevet formuleret både før Jesus (Tredje Mosebog 19,18 og 19,34) og samtidig med Jesus (nemlig i Tobits Bog

4,15) og af den jødiske lærde Hillel ifølge Den Babylonske Talmud (traktaten Schabbat 31a)).

Hvad sekulariseringen angår, så hører det til den kirkehistoriske børnelærdom, at ordet sekularisering i Europa betegner en proces, som imod de kristne kirkers vilje skilte dem af med deres ejendomme og privilegier: Formuer, jord, bygninger, undervisning, hospitalsvæsen og andre aktiviteter blev flyttet fra kirkerne og kristendommen til et – sekulært, dvs. verdsligt – område uden for kirkernes direkte indflydelse, nemlig staten og, efterhånden, sogneråd og kommuner. I almindelig sprogbrug i dag betegner sekulariseringen først og fremmest, at vi skelner mellem religion og politik, og at religion ikke skal blande sig i politik. Det vil derfor være en gevinst for sekulariseringen, dersom den sekulære DR i fremtiden ikke bliver præget af religiøse præferencer.

Ser vi på lighedstanken, hævder mange kristne, at Paulus formulerer denne tanke i Galaterbrevets kapitel 3, vers 28: “Her (hos de Jesus-troende, pb) kommer det ikke an på at være jøde eller græker, på at være træl eller fri, på at være mand eller kvinde, for I er alle én i Jesus Kristus ...”. Det er en tvivlsom tolkning, fordi tanken hos Paulus synes at være, at de troendes religiøse enhed er vigtigere end alle etniske, sociale og kønsmæssige skel, mens han ikke interesserer sig for den generelle – sociale, økonomiske, politiske, kønsbestemte og etniske – lighed mellem mennesker. Accepterer man alligevel den førstnævnte tolkning, at Paulus her principielt formulerer en tanke om alle menneskers lighed, må Paulus dog samtidig siges at være afhængig af græske, især epikuræiske og stoiske, tænkere, som flere hundrede år før Paulus undfangede ideen om, at den menneskelige eller humane ensartethed er vigtigere end alle de nævnte forskelle.

Det vil derfor være en fejltagelse fortsat at pålægge DR en særlig forpligtelse til at formidle den kristne kulturarv, fordi denne arv, de danske værdier, idealer og etiske pligtregler slet ikke er specielt kristen, men stammer fra græsk filosofi, jødedommen og den europæiske oplysningstid. Vi kan iagttagende, at teserne om kristendommens omfattende betydning er blevet meget populær blandt en række debattører efter, at Rodney Stark i 2005 udgav en bog med titlen “The Victory of Reason. How Christianity led to Freedom, Capitalism, and Western Success”. Til trods for tesens popularitet, har disse kristne agitatorer ikke ret, når de argumenterer for, at Danmark uden kristendommen ville være et kulturløst samfund uden moral og højere idealer.

Det forholder sig altså ikke sådan, at den danske kulturarv er specielt kristen. Det forholder sig snarere omvendt: Kristendommen er i sine mange forskellige

udformninger altid dybt præget af den omgivende kultur. Dersom kristendommen i dag fremstår som mild og venlig, så skyldes det, at den, da tiden var moden, blev præget af denne europæiske kulturarv, som uafhængigt af kristendommen blev skabt i oplysningstiden. Før det skete, var kristendommen som bekendt i højere grad magtbegærlig, krigerisk, kætterjagende og intolerant.

Det vil også af en anden grund være problematisk at beholde forpligtelsen til at formidle den kristne kulturarv. Det er det, fordi Danmark i dag, uanset grundlovens bestemmelser, faktisk er et multikulturelt og et multireligiøst samfund, i hvilket tilslutningen til kristendommen formindskes, mens tilslutningen til andre religioner og livsanskuelser øges. Derfor er – og kan – Danmark ikke længere påstås at være et “kristent” land, som det var før 1849. Formålet med DR kan derfor sammenlignes med formålet for folkeskolen og gymnasierne/HF. Siden 1975 kræves det ikke længere i dansk lovgivning om folkeskolen og gymnasiet/HF, at kristendommen skal have en fundamental og bestemmende placering i undervisningen. Det samme bør gælde for DR.

Det vil endelig være overflødigt at pålægge DR en særlig forpligtelse til at formidle den kristne kulturarv, fordi den del af den danske kristne kulturarv, som vi alle har pligt til at bevare og formidle, hører hjemme under rubrikkerne “dansk historie” og “dansk kultur”. Det drejer sig om de gamle kirkebygninger og den værdifulde del af den kristne litteratur og kunst. Danmark, DR og andre kulturinstitutioner har således samme pligt over for den kristne kulturarv, således defineret, som de har og vil få i forhold til dansk jødedom, islam og andre religioner. I det omfang, som repræsentanter for disse religioner skaber værdifuld dansk arkitektur, litteratur og kunst, har staten, kommunerne, skolen og DR den samme forpligtelse til bevaring og formidling, som de har over for kristendommen.

Efter Humanistisk Samfunds opfattelse bør DR's nuværende forpligtelse til at formidle den kristne kulturarv således fjernes.

Per Bilde

Professor emeritus i religionsvidenskab

P.v.a. Humanistisk Samfund

Laven, den 21. februar 2014